

Sygn. akt III AUa 2106/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Małgorzata Gerszewska
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Plawgo-Czyż

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Gdańsku

sprawy M. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 czerwca 2013 r., sygn. akt IV U 159/13

zmienia zaskarżony wyrok i oddała odwołanie.

Sygn. akt III AUa 2106/13

UZASADNIENIE

M. K. (1) wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E. z dnia 23 stycznia 2013 r. odmawiającej ustalenia mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w szczególnym charakterze. Wskazał, że do okresu tej pracy powinien zostać zaliczony okres również od dnia 01 kwietnia 1982 r., gdyż został zwolniony z uwagi na prowadzenie działalności związkowej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. wniósł o jego oddalenie, powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”), na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz na ustawę z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania

polityczne i religijne (Dz. U. z 1989 r. Nr 32, poz. 172 ze zm., dalej powoływanej jako „ustawa o przywróceniu praw pracowniczych”). Organ rentowy podniósł, że wprawdzie wnioskodawca ukończył 60 lat, udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych do dnia 01 stycznia 1999 r. i nie przystąpił do OFE, jednak nie wykazał 15 lat pracy w szczególnym charakterze, gdyż stosunek pracy nie został rozwiązany w sposób wynikający z art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie IV U 159/13 Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E. z dnia 23 stycznia 2013 r. w ten sposób, że ustalił M. K. (1) prawo do emerytury od dnia 06 grudnia 2012 r.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

Skarżący urodził się w dniu (...), a zatem w dniu (...) ukończył 60 lat.

W okresie od dnia 27 grudnia 1971 r. do dnia 31 marca 1982 r. skarżący pracował w charakterze funkcjonariusza celnego w Urzędzie Celnym w G..

W okresie tego zatrudnienia został członkiem (...) i był członkiem Komisji tego Związku przy Urzędzie Celnym w G..

Przedstawiony wyżej stosunek pracy został rozwiązany wobec odmowy przez skarżącego wystąpienia z (...).

Możliwość powrotu wnioskodawcy do pracy w charakterze funkcjonariusza celnego powstała nie wcześniej, niż na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w.

Po ustaniu stosunku pracy w Urzędzie Celnym w G. wnioskodawca początkowo pozostawał bez pracy, a następnie prowadził od dnia 02 maja 1982 r. do dnia 29 listopada 1994 r. gospodarstwo rolne. Od dnia 05 grudnia 1994 r. do dnia 08 listopada 1996 r. skarżący był zatrudniony w Urzędzie Celnym w G., ponownie w charakterze funkcjonariusza celnego. Stosunek pracy ustał w związku z niezdolnością do pracy trwającą dłużej, niż okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie skarżącego zasługuje na uwzględnienie, przy czym Sąd ten zaznaczył, że wobec okoliczności, które ustalono dopiero w toku postępowania sądowego.

W pierwszym rzędzie wskazał, że był bezsporny stan faktyczny sprawy co do okresów i charakteru pracy wnioskodawcy. Organ rentowy uznał przy tym za udowodniony okres zatrudnienia w szczególnym charakterze w rozmiarze 11 lat, 5 miesięcy i 4 dni, na który złożyły się oba okresy zatrudnienia w charakterze funkcjonariusza celnego, z wyłączeniem okresów pobierania zasiłku chorobowego. Wprawdzie niezaliczenie okresów pobierania zasiłku chorobowego do okresu pracy w szczególnym charakterze nie było prawidłowe (por. wyrok S.A. w Gdańsku z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie III AUa 1495/12), jednak nawet dodanie i tych okresów do okresów zatrudnienia w szczególnym charakterze, nie dawałoby wymaganego okresu 15 lat (byłoby to 12 lat, 3 m-ce i 13 dni). Wobec tego konieczna okazała się ocena, czy okres pozostawania bez pracy i następnie prowadzenia gospodarstwa rolnego mógł zostać zaliczony skarżącemu jako praca w szczególnym charakterze w oparciu o przepisy ustawy o przywróceniu praw pracowniczych. W tym zakresie organ rentowy przeczył, aby skarżący był członkiem (...) i aby była to przyczyna rozwiązania z nim stosunku pracy w Urzędzie Celnym w G..

W ocenie Sądu I instancji dowody zarówno z dokumentów, jak i zeznań świadków oraz przesłuchania wnioskodawcy wykazały twierdzenia skarżącego. Nie ujawniły się żadne okoliczności, które mogłyby skutkować uznaniem powołanych tu dowodów za niewiarygodne. Zdaniem tego Sądu brak jednomyślności świadków i wnioskodawcy co do stanowiska zajmowanego przez skarżącego we władzach organizacji związkowej nie może dziwić z uwagi na upływ 30 lat od opisywanych zdarzeń.

Wprawdzie organ rentowy twierdził, że nie wykazano, że wnioskodawca i osoba wymieniana jako „M. K.” w dokumentach związkowych to ta sama osoba, gdyby jednak tak nie było, niewątpliwie świadek A. B., inny członek tego

samego związku zawodowego, na tę okoliczność zwróciłby uwagę. Odnosnie działalności związkowej jako przyczyny rozwiązania stosunku pracy, Sąd Okręgowy podkreślił, że co prawda w wypowiedzeniu stosunku pracy z dnia 28 grudnia 1981 r. takiej przyczyny się nie wymienia, jednak nie podano w tym dokumencie żadnej przyczyny rozwiązania stosunku pracy, występuje natomiast oczywista zbieżność czasowa pomiędzy datą wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.), datą pisma wnioskodawcy o odmowie wystąpienia z (...) (22 grudnia 1981 r.) i datą wspomnianego pisma o rozwiązaniu stosunku pracy (28 grudnia 1981 r.).

W ocenie tego Sądu w powiązaniu z przedstawionymi tu dokumentami taką właśnie przyczynę rozwiązania stosunku pracy, tj. przynależność do (...), potwierdza fragment opinii Dyrektora Urzędu Celnego w G. z dnia 29 marca 1982 r. (a więc wystawionej na 2 dni przed zakończeniem stosunku pracy), gdzie wskazano, że „Wypowiedzenie stosunku służbowego nastąpiło z uwagi na zajmowaną ostatnio postawę w Urzędzie Celnym jednostce zmilitaryzowanej, która nie daje gwarancji prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych”.

Sąd I instancji wskazał, że wątpliwości nie mogła też budzić okoliczność, że wnioskodawca, podobnie jak i inne osoby w podobnej do jego sytuacji, nie mogły powrócić do pracy w Służbie Celnej wcześniej, niż na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w., na co wskazują nie tylko zeznania skarżącego, ale i zeznania świadka A. B..

Odnosnie podstawy prawnej żądania Sąd ten wyjaśnił, że z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 01 stycznia 1999 r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu.

Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia § 11 pkt 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego funkcjonariusz celny nabywa prawo do emerytury, jeżeli ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w organach administracji celnej. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skarżący niewątpliwie spełnia kryterium wymaganego okresu 25 lat ubezpieczenia, skończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Kwestią sporną była okoliczność wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie wymaganych 15 lat, jako że okresy uznawane przez organ rentowy za okresy pracy w takim właśnie charakterze, były łącznie krótsze niż 15 lat.

Wobec tego Sąd ten wyjaśnił, że zgodnie z art. 1 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych pracownikom uspołecznionego zakładu pracy, z którym stosunek pracy został rozwiązany w jakikolwiek sposób w związku z przekonaniem politycznym, religijnym pracownika albo z jego przynależnością do związku zawodowego, prowadzeniem działalności związkowej lub samorządowej w okresie od sierpnia 1980 r., albo uczestnictwem w działalności związkowej prowadzonej w sposób niezgodny z przepisami ustawy z dnia 08 października 1982 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 1985 r. Nr 54, poz. 277, z 1988 r. Nr 11, poz. 84 i z 1989 roku Nr 20, poz. 105), może w terminie do dnia 30 czerwca 1990 r. zgłosić na piśmie gotowość ponownego podjęcia pracy w tym zakładzie pracy.

Z kolei art. 11 ust. 2 i 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych stanowią, że okresy pozostawania bez pracy po ustaniu stosunku pracy z osobą, o której mowa w art. 1, wlicza się do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia

pracownicze, w tym również z ubezpieczenia społecznego i jeżeli osoba, z którą stosunek pracy ustał z przyczyn wskazanych w art. 1, podjęła pracę w innym zakładzie pracy, okres zatrudnienia w tym zakładzie wlicza się do stażu pracy w zakładzie pracy, z którym stosunek pracy ustał, jeżeli jest to korzystniejsze dla pracownika.

W ocenie Sądu I instancji sytuacja skarżącego mieści się w dyspozycji cytowanych przepisów.

Sąd ten wskazał, że po pierwsze skarżący udowodnił, że został zwolniony ze służby w Urzędzie Celnym w G. w związku z przynależnością do związku zawodowego.

Po drugie okres pozostawania bez pracy, bądź okres wykonywania innego zatrudnienia, mniej korzystny w odniesieniu do możliwych do nabycia uprawnień pracowniczych i z ubezpieczenia społecznego w sytuacji kontynuowania dotychczasowej pracy, może podlegać zaliczeniu m.in. jako okres pracy w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd w tej kwestii, wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 20 listopada 1997 r. w sprawie III AUa 821/97, gdzie wyjaśniono, że art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych pozwala na doliczenie wymienionych w nim okresów do stażu pracy, od których zależą wszelkie uprawnienia pracownicze i z ubezpieczenia społecznego. Niewliczanie takich okresów do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze lub z ubezpieczenia społecznego, szczególnie np. z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych (...) z pewnością zostałyby uwidoczniony we wspomnianej ustawie.

Sąd I instancji zauważył przy tym, że taka wykładnia art. 11 ust. 2 i 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych jest zbieżna z utrwaloną już wykładnią podobnie skonstruowanego przepisu, tj. art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220 ze zm.).

Po trzecie, wprawdzie wykładnia językowa art. 11 ust. 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych zdawałaby się nie pozwalać na zaliczenie okresu prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego w taki sposób, jakby skarżący był pracownikiem (przepis wskazuje na podjęcie pracy w innym zakładzie pracy), w ocenie tego Sądu należy jednak dokonać korzystnej dla wnioskodawcy wykładni celowościowej omawianego przepisu. Szerokie ujęcie w art. 1 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych okoliczności stanowiących podstawę do ponownego zatrudnienia na niegdyś zajmowanym stanowisku („w jakikolwiek sposób”) wskazuje bowiem, że celem ustawodawcy było przywrócenie uprawnień pracowniczych i z ubezpieczenia społecznego możliwie szerokiemu kręgowi byłych pracowników, którzy albo zostali pozbawieni pracy w ogóle, albo zmuszeni byli do wykonywania zajęcia mniej korzystnego pod względem tychże uprawnień pracowniczych lub z ubezpieczenia społecznego. W okolicznościach niniejszej sprawy zasadne jest więc przyjęcie, że podjęcie pracy w innym zakładzie pracy, o którym stanowi art. 11 ust. 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych, to również praca we własnym gospodarstwie rolnym.

Ponieważ okres pozostawania przez skarżącego bez pracy i okres prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego do przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w., łącznie z niekwestionowanymi okresami świadczenia przez wnioskodawcę pracy na stanowisku funkcjonariusza celnego, przekracza 15 lat, Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanego prawa i na podstawie art. 477 (14) § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając temu orzeczeniu:

1) naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności art. 11 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz. U. Nr 32, poz. 172 za zm.) oraz art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 159, poz. 1227 ze zm.) poprzez przyjęcie, iż okres od dnia 01 kwietnia 1982 r. do dnia 29 listopada 1994 r. wlicza się ubezpieczonemu do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia z ubezpieczenia społecznego, w tym do okresu pracy w warunkach szczególnych,

2) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż stosunek pracy ubezpieczonego w urzędzie celnym został rozwiązany w związku z przynależnością związkową.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie, powołał treść art. 1 i art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych oraz wskazał, że ubezpieczony winien był udowodnić, że:

1) stosunek pracy w Urzędzie Celnym w G. uległ rozwiązaniu w dniu 31 marca 1982 r. w związku z przynależnością związkową;

2) w okresie od dnia 01 kwietnia 1982 r. do dnia 04 grudnia 1994 r. pozostawał bez pracy.

W ocenie apelującego żadnej z tych okoliczności skarżący nie udowodnił. Skarżący wskazał, że przyjmując za udowodniony fakt przynależności ubezpieczonego do (...) w grudniu 1981 r., brak jest dowodów na rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn przynależności związkowej. Wywodził, że powołane przez Sąd I instancji dowody co najwyżej uprawdopodobniają wskazane okoliczności, ale nie stanowią dowodu na ich wystąpienie. Równie prawdopodobnie brzmi wniosek, iż niewłaściwa postawa nie dająca gwarancji prawidłowego wykonywania obowiązków funkcjonariusza celnego, w przypadku ubezpieczonego mogła wynikać z jego bezpośrednich zachowań lub zaniechań w grudniu 1981 r. lub wcześniej, a nie z jego przynależności związkowej.

Ponadto, zdaniem organu rentowego, w odniesieniu do drugiej przesłanki za udowodniony można przyjąć jedynie okres od dnia 01 kwietnia 1982 r. do dnia 01 maja 1982 roku jako okres pozostawania bez pracy. Od dnia 02 maja 1982 r. do dnia 29 listopada 1994 r. ubezpieczony prowadził bowiem gospodarstwo rolne o pow. 3,46 ha w miejscowości M. oraz w miejscowości P. o pow. 20,30 ha i z tego tytułu od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 04 grudnia 1994 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Zgodnie z uzasadnieniem uchwały Sądu Najwyższego z dnia 09 października 1991 r. w sprawie I PZP 46/91 przy wyjaśnianiu znaczenia pojęcia „okresy pozostawania bez pracy”, użytego w art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych nie sposób pominąć określeń występujących w ustawie z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), zwłaszcza jeżeli zauważyć, że przez długie lata o bezrobociu eufemistycznie mówiło się jako o „przejściowym pozostawaniu bez pracy”. W myśl art. 2 ust. 1 pkt 8 ustawy o zatrudnieniu bezrobotnym jest osoba zdolna do pracy i gotowa do jej podjęcia w ramach stosunku pracy, pozostająca bez pracy i zarejestrowana we właściwym dla miejsca zamieszkania organie zatrudnienia stopnia podstawowego, jeżeli: a) nie pobiera emerytury, b) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) gospodarstwa rolnego, c) nie prowadzi działalności gospodarczej lub nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu. Obecnie obowiązująca ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy również podobnie definiuje wskazane pojęcie. Prowadzi to do wniosku, iż okresem pozostawania bez pracy w rozumieniu art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych nie jest okres prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz podlegania z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym.

W ocenie apelującego za wadliwe uznać należy też przyjęcie w ustalonym stanie faktycznym możliwości zastosowania dyspozycji art. 11 ust. 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych. Przyjęcie za Sądem Okręgowym wykładni celowościowej tego przepisu, prowadzi do objęcia w tym okresie skarżącego podwójnym ubezpieczeniem - zarówno społecznym, jak i rolników. Ponadto organ rentowy zauważył, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 06 kwietnia 2006 r. w sprawie II UK 180/05 pracownikowi uspołecznionego zakładu pracy, który został ponownie w nim zatrudniony na podstawie ustawy o przywróceniu praw pracowniczych, okres pozostawania bez pracy wlicza się do okresów nieskładkowych, nie więcej jednak niż w wymiarze 5 lat (art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej).

Zdaniem skarżącego powyższe przesądza też o braku możliwości zaliczenia tego okresu do okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych, ponieważ w świetle wówczas obowiązujących przepisów nie są to okresy pozostawania w stosunku pracy, w którym pracownik pobierał wynagrodzenia lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego (art. 11 ust.

1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w zw. z art. 184 ust. 1 pkt 1 i 32 ust. 4 ustawy emerytalnej).

W konkluzji apelacji organ rentowy wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Pismem procesowym z dnia 13 września 2009 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, M. K. (1) wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Po uzupełnieniu postępowania apelacyjnego w postępowaniu apelacyjnym okazało się, że apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Istota sporu w niniejszym postępowaniu sprowadza się do oceny, czy wnioskodawca spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 2013 r.).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy kwestionuje spełnianie przez wnioskodawcę przesłanki w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Ocena tej kwestii zależy od odpowiedzi na pytanie, czy okres pozostawania M. K. (1) bez pracy od dnia 01 lutego 1982 r. do dnia 01 maja 1982 r., a następnie prowadzenia gospodarstwa rolnego od dnia 02 maja 1982 r. do dnia 29 listopada 1994 r. podlega zaliczeniu do wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Na wstępie Sąd II instancji wskazuje, że podziela stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym znajdują w niniejszej sprawie zastosowanie przepisy ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz. U. z 1989 r. Nr 32, poz. 172 ze zm., nazywanej dalej ustawą o przywróceniu prawa pracowniczych).

Przeprowadzone w postępowaniu sądowym dowody, a w szczególności: opinia dyrektora Urzędu Celnego w G. z dnia 29 marca 1982 r. (k. 20 akt em. ZUS, akta osobowe), wypowiedzenie z dnia 28 grudnia 1981 r. (k. 21 akt em. ZUS,

akta osobowe) i dokumenty związkowe (k. 33 akt sprawy), oceniane przez pryzmat zeznań świadka A. B. (k. 19v. akt sprawy) i przesłuchania M. K. (1) (k. 59-60 akt sprawy), dają bowiem miarodajne podstawy do przyjęcia, że stosunek pracy łączący go z Urzędem Celnym w G. został rozwiązany z dniem 31 marca 1982 r. w związku z jego przynależnością do (...).

Tym samym należy on do kręgu uprawnionych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, o których mowa w treści art. 1 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych.

Za niezasadny uznać zatem należy, podniesiony w apelacji, zarzut dokonania błędu w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż stosunek pracy ubezpieczonego w Urzędzie Celnym został rozwiązany w związku z przynależnością związkową.

Przepis art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych stanowi ogólną zasadę doliczenia okresu pozostawania bez pracy do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, w tym również z ubezpieczenia społecznego, lecz nie zawiera szczegółowej regulacji co do sposobu wliczenia takiego okresu.

W tym zakresie odwołać się należy do przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną).

Podkreślenia wymaga, że przepis art. 6 ustawy emerytalnej, który zawiera wyczerpujące wyszczególnienie okresów składkowych, nie wymienia jako składkowego okresu, o jakim mowa w art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych.

W konsekwencji brak jest prawnych podstaw do zaliczenia takiego okresu do stażu pracy jako składkowego w rozumieniu art. 6 ustawy emerytalnej.

Zgodnie natomiast z art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej okresami nieskładkowymi są okresy niewykonywania pracy w okresie przed dniem 04 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, nie więcej jednak niż 5 lat.

Pracownikowi uspołecznionego zakładu pracy, który został ponownie w nim zatrudniony na podstawie ustawy o przywróceniu praw pracowniczych, okres pozostawania bez pracy wlicza się do okresów nieskładkowych, nie więcej jednak niż w wymiarze 5 lat (art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej) (por. wyrok S.N. z dnia 06 kwietnia 2006 r. w sprawie II UK 180/05, publik. LEX nr 243987 i uchwała S.N. z dnia 08 lutego 2007 r. w sprawie II UZP 13/06, publik. LEX nr 212457 oraz wyrok S.A. w Krakowie z dnia 21 lipca 2010 r. w sprawie III AUa 174/10, publik. LEX nr 738015).

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest natomiast podstaw prawnych do zaliczenia okresu pozostawania bez pracy po ustaniu stosunku pracy z osobą, o której mowa w art. 1 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych, do wymaganego przez przepisy dotychczasowe do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd ten zauważa w tym miejscu, że możliwość nabycia prawa do emerytury w niższym, niż powszechny wiek emerytalnym, stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w treści art. 27 ustawy emerytalnej, przez co przepisy regulujące nabywanie tego świadczenia muszą być wykładane w sposób ścisły, a nie rozszerzający.

Podkreślenia wymaga, że co do zasady, tylko faktyczna praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o której mowa w rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego, wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, umożliwia skorzystanie z uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Ponieważ w świetle regulacji art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej okresy niewykonywania pracy w okresie przed dniem 04 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, w wymiarze nie większym niż 5 lat, podlegają jedynie zaliczeniu, jako okresy nieskładkowe, do wymaganego do nabycia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego ogólnego okresu

nieskładkowego i nieskładkowego, a zatem brak jest podstaw prawnych do traktowania tych okresów, jako okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W konsekwencji za niezasadne uznać należy stanowisko Sądu I instancji, który przyjął, że art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu uprawnień pracowniczych pozwala na doliczenie wymienionych w nim okresów do wymaganego przez przepisy dotychczasowe do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Dla nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wnioskodawca winien wykazać sporną przesłankę osiągnięcia na dzień 01 stycznia 1999 r. co najmniej 15 lat pracy w organach administracji celnej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 2 ust. 1 i § 11 pkt 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Podlegające zaliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze okresy pracy w organach administracji celnej, uwzględnione już przez organ rentowy, wynoszą jedynie 11 lat, 5 miesięcy i 4 dni, a zatem niezasadne jest przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że M. K. (1) spełnia sporną przesłankę ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Ponieważ dla ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym konieczne jest łączne spełnienie wszystkich przesłanek wynikających z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, wobec nie spełnienia przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej brak jest podstaw prawnych do przyznania wnioskodawcy tego świadczenia.

Tym samym Sąd Okręgowy zaliczając okresy: pozostawania wnioskodawcy bez pracy od dnia 01 lutego 1982 r. do dnia 01 maja 1982 r., a następnie prowadzenia gospodarstwa rolnego od dnia 02 maja 1982 r. do dnia 29 listopada 1994 r. do wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach naruszył prawo materialne, a w szczególności: art. 7 ust. 4 ustawy emerytalnej oraz art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 11 pkt 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, jak również art. 11 ust. 2 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych.

Stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka, co do istoty sprawy.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.